

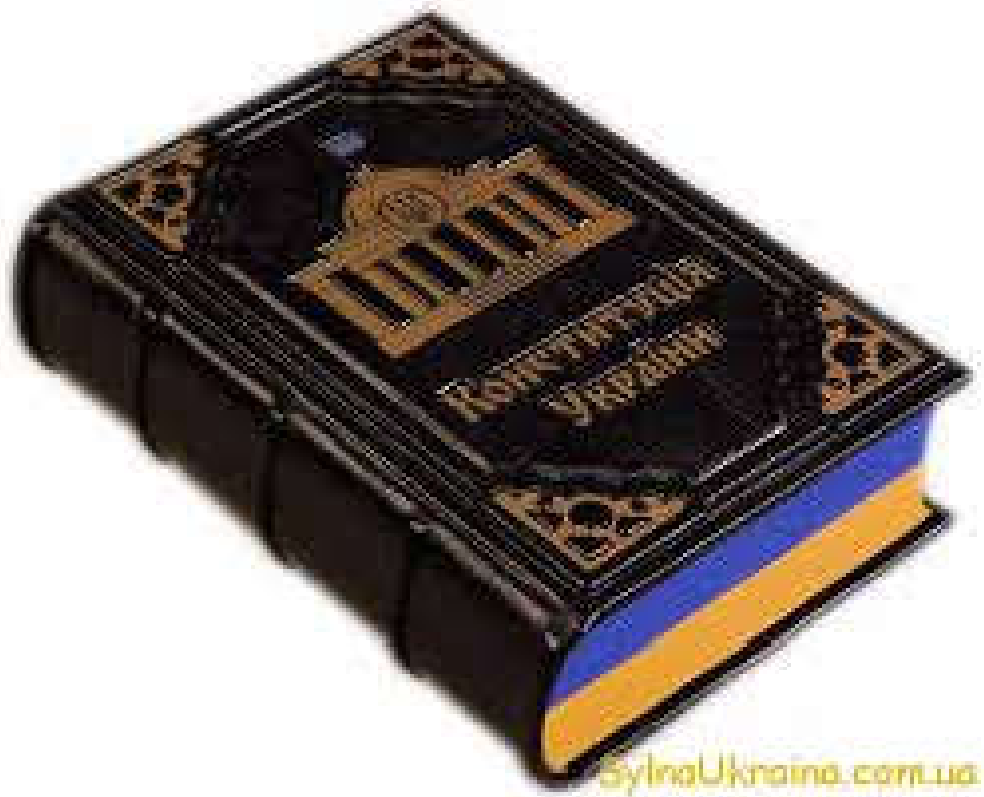
Окремі аспекти захисту права на життя і здоров'я

Good Health
↘
Good Life

План:

1. Необхідна оборона: правові та практичні аспекти;
2. Неправомірні дії лікарів: стратегія захисту прав пацієнта.

Стаття 27. Кожен має право захищати своє життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань.

Необхідна оборона: правові та практичні аспекти

Кожна особа має право на необхідну оборону **незалежно від можливості уникнути** суспільно небезпечного посягання або звернутися за допомогою до інших осіб чи органів влади (ст.36 Кримінального кодексу України).

Необхідна оборона

це дії:

- вчинені **з метою захисту** охоронюваних законом прав та інтересів особи, яка захищається, або іншої особи, а також суспільних інтересів та інтересів держави від суспільно небезпечного посягання,
- **шляхом заподіяння** тому, хто посягає, **шкоди, необхідної і достатньої в даній обстановці для негайного відвернення чи припинення посягання,**
- якщо при цьому не було допущено перевищення меж необхідної оборони.

- 29 березня 2017 р. п'ятеро молодиків, маючи при собі ломи, ножі та пістолет, увірвалися в будинок 43-річного Сергія (Мешканця Сухолуччя) та почали катувати його дружину, вимагаючи віддати гроші та коштовності з сейфу.

Господар будинку, мисливець зі стажем, вистрелив у нападника з власного зареєстрованого мисливського карабіну. Від отриманого вогнепального поранення злочинець помер на місці.

- За даним фактом було відкрите кримінальне провадження за ст.118 (умисне вбивство при перевищенні меж необхідної оборони) Кримінального кодексу України.

- Однак потім провадження закрили за **ст. 284 КПК** (відсутність події кримінального правопорушення).

Мешканця Сухолуччя, який застрелив злодія із зареєстрованої зброї, відзначили іменним наручним годинником та подякою від поліції Київщини.

- «Своїми сміливими діями чоловік зміг налякати інших нападників, захистити не тільки власний будинок від пограбування, а й врятувати життя собі та рідним», – йдеться у повідомленні прес-служби Нацполіції.

Чи завжди необхідна оборона
призводить до закриття провадження?

Наслідком необхідної оборони можуть бути притягнення до кримінальної відповідальності за:

- **Стаття 115.** Умисне вбивство;
- **Стаття 118.** Умисне вбивство при перевищенні меж необхідної оборони або у разі перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця;
- **Стаття 124.** Умисне заподіяння тяжких тілесних ушкоджень у разі перевищення меж необхідної оборони або у разі перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця.

- **Перевищенням меж необхідної оборони визнається умисне заподіяння тому, хто посягає, тяжкої шкоди, яка явно не відповідає небезпечності посягання або обстановці захисту (ч.3 ст.36 КК України).**

Постанова ВСУ від 1 жовтня 2015 року у справі № 5-134кс15

До критерії визначення правомірності необхідної оборони належать:

- наявність суспільно небезпечного посягання, його дійсність та об'єктивна реальність;
- межі захисних дій, які б не перевищували меж необхідності;
- шкода особі, яка здійснює посягання, не перевищувала б ту, яка для цього необхідна.

Що таке тяжке тілесне ушкодження?

2.1.1. Ознаки тяжкого тілесного ушкодження:

- а) небезпека для життя;
- б) втрата будь-якого органа або втрата органом його функцій;
- в) душевна хвороба;
- г) розлад здоров'я, поєднаний зі стійкою втратою працездатності не менш ніж на одну третину;
- д) переривання вагітності;
- е) невиправне знівечення обличчя.

Правила судово-медичного визначення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень (Затверджені наказом Міністерства охорони здоров'я України від 17 січня 1995 р. N 6)

**На що слід звернути увагу при
необхідній обороні?**

Згідно з ч. 5 ст. 36 КК незалежно від тяжкості шкоди, яку заподіяно тому, хто посягає, не є перевищенням меж необхідної оборони і не має наслідком кримінальну відповідальність застосування зброї або будь-яких інших засобів чи предметів для захисту:

1. від нападу озброєної особи або нападу групи осіб;
2. також для відвернення протиправного насильницького вторгнення у житло чи інше приміщення.

Постанова Пленуму ВСУ № 1 від 26.04.2002

«Про судову практику у справах про необхідну оборону»

- Стан необхідної оборони виникає не лише в момент вчинення суспільно небезпечного посягання, а й у разі створення реальної загрози заподіяння шкоди;
- Перехід використуваних при нападі зброяць або інших предметів від нападника до особи, яка захищається, не завжди свідчить про закінчення посягання.
- Якщо особа перебувала в стані сильного душевного хвилювання і не могла оцінювати відповідність заподіяної нею шкоди небезпечності посягання чи обстановці захисту, її дії слід розцінювати як необхідну оборону.
- Коли при перевищенні меж необхідної оборони чи заходів, необхідних для затримання злочинця, заподіяно тяжке тілесне ушкодження, яке спричинило смерть, дії винного за відсутності умислу на позбавлення потерпілого життя належить кваліфікувати за ст. 124 КК

**Постанова ВСУ від 27.11.2014 року у справі № 5-34кс14 ;
Ухвала ВСС з РЦКС від 28.09.2017 у справі № 646/10855/15-к**

- Визначальним для кваліфікації дій винної особи за ст. 115 КК України є **спрямованість умислу** винного та **бажання настання смерті потерпілого**;
- На відміну від умисного вбивства, обов'язковою ознакою суб'єктивної сторони злочину, передбаченого статтею 118 КК, є **мотив діяння** - захист винною особою охоронюваних законом прав та інтересів від суспільно небезпечного посягання.

Постанова Верховного Суду України від 04 липня 2018 р. у справі № 628/4025/13-к

«У разі, коли визначальним у поведінці особи було не відвернення нападу та захист, а бажання спричинити шкоду потерпілому (розправитися), такі дії за своїми ознаками не становлять необхідної оборони, вони набувають протиправного характеру і мають розцінюватись на загальних підставах.»

Яка стратегія захисту, у разі заподіяння можливого перевищення меж необхідної оборони?

Важливо пояснити у суді наступні обставини:

- Чому саме поведінка нападника дала підстави сприймати загрозу як реальну (чи погрожував нападник вбивством, заподіянням каліцтва, що дає можливість встановити спрямованість його умислу, інтенсивність і характер його злочинних дій та ін.);
- Що не існувало реальної можливості ефективно відбити суспільно небезпечне посягання іншими засобами;
- Що особа, яка захищалась перебувала в стані сильного душевного хвилювання (якщо такий стан був);
- Що мотивом заподіяння шкоди було не заподіяння тілесних пошкоджень (чи смерті), а лише бажання припинити напад.

Зняття побоїв – фіксація факту нападу!

Зняти побої можна:

- у будь-якому медичному закладі, де є кваліфікований травматолог (поліклініка, лікарня) - довідка може послужити підставою для порушення справи, але не може бути повноцінним доказом у суді;
- у приватній експертній службі, де за плату проведуть повноцінне медекспертизу підтверджену пакетом документів;
- у травмпункті (якщо вам необхідна невідкладна медична допомога внаслідок побоїв або за скеруванням поліції). У цьому випадку черговий лікар травматолог фіксує факт звернення, оглядає потерпілого, надає першу допомогу на місці повідомляє правоохоронним органам про те, що наявні у вас травми мають ознаки кримінальних.

Забезпечення інших доказів:

- під час нападу намагайтеся привертати увагу, кличте на допомогу, стукайте і т. д.
- запам'ятайте свідків нападу, заручіться їхньою підтримкою, запишіть їхні дані;
- Не приховуйте факт нападу, обов'язково розкажіть комусь про подію і опишіть всі подробиці того, що сталося;
- Звертайтеся за медичною допомогою, докладно розкажіть лікарю про обставини отримання травм і синців;
 - після закінчення семи-дванадцяти годин гематоми і синці виявляються більш яскраво.
- За необхідності проведіть самостійну фото-та відео-фіксацію своїх ушкоджень.
- Звертайтеся в поліцію. Будьте максимально точні і чесні в описі ситуації.

Якщо поліція “вибиває” зізнання –
потрібно скаржитись у суді!!!

- Згідно постанови ВС від 21 червня 2018р. у справі № 532/47/16-к *«залишення судом не перевіреними заяв засудженого про застосування щодо нього фізичного та психологічного тиску є істотним порушенням закону та підставою для нового розгляду»*

Неправомірні дії лікарів: стратегія захисту життя і здоров'я пацієнта

Типові порушення прав пацієнтів:

- відмова у наданні медичної допомоги;
- хамство або грубість з боку медпрацівника;
- несвоєчасна медична допомога;
- погіршення самопочуття після наданої лікарем лікування;
- порушення лікарської етики;
- лікарська корупція — хабарництво, здирство, надмірні фінансові витрати на медичні послуги, препарати, терапію;
- приховування обставин, що становлять небезпеку для життя і здоров'я пацієнта;
- лікарська помилка - завдання шкоди здоров'ю пацієнта з необережності (протиправна недбалість або самовпевненість).
 - невірний діагноз;
 - неправильне лікування;
 - невдала операція або процедура

"Errare humanum est"

Луцій Анней Сенека

- **Лікарська помилка** — помилка лікаря в професійній діяльності внаслідок добросовісної омани за відсутності недбальства, халатності або невігластва, тобто за відсутності складу злочину.

ВИДИ ЛІКАРСЬКИХ ПОМИЛОК

1. **Діагностичні помилки** — помилки в розпізнаванні захворювань та їх ускладнень (помилковий діагноз хвороби чи ускладнення). Це — найбільш чисельна група помилок.
2. **Лікувально-тактичні помилки**, як правило, є наслідком діагностичних прорахунків. Але трапляються випадки, коли діагноз встановлено правильно, а лікувальну тактику вибрано неправильно.
3. **Технічні помилки** — помилки у проведенні діагностичних і лікувальних процедур, маніпуляцій, методиках операцій.
4. **Організаційні помилки** — помилки в організації надання тих чи інших видів медичної допомоги, створенні необхідних умов функціонування тієї чи іншої служби.
5. **Деонтологічні помилки** — помилки в поведінці лікаря, його спілкуванні з хворими та їхніми родичами, колегами, медичними сестрами, санітарками.
6. **Помилки в заповненні медичної документації.**

Причини лікарських помилок

- 1) Об'єктивні — причини, що існують незалежно від людської діяльності, тобто ті, вплинути на які ми не можемо.
- 2) Суб'єктивні — причини, безпосередньо пов'язані з особистістю лікаря, особливостями його діяльності, тобто ті, на які ми можемо і повинні впливати.

Об'єктивні причини

- відносність, неконкретність медичних знань;
- відсутність належних умов надання медичної допомоги;
- недосконалість існуючих методів лікування захворювань;
- важкість стану хворого;
- ін.

Суб'єктивні причини

- недостатній досвід медичного працівника
- недостатнє обстеження хворого;
- неправильна інтерпретація лабораторних та інструментальних досліджень;
- недооцінка або переоцінка результатів консультацій інших фахівців
- тощо.

**Кримінальна відповідальність лікарів
за шкоду заподіяну життю і здоров'ю
пацієнта**

Розділ 2 Особливої частини КК України «Злочини проти життя і здоров'я особи»

- неналежне виконання професійних обов'язків, що спричинило зараження особи вірусом імунодефіциту людини чи іншої невиліковної інфекційної хвороби (ст. 131);
- розголошення відомостей про проведення медичного огляду на виявлення зараження вірусом імунодефіциту людини чи іншої невиліковної інфекційної хвороби (ст. 132);
- незаконне проведення абортів (ст. 134) – у разі, якщо медичний працівник не має спеціальної медичної освіти;
- незаконна лікувальна діяльність (ст. 138) - заняття лікувальною діяльністю без спеціального дозволу, здійснюване особою, яка не має належної медичної освіти;
- ненадання допомоги хворому медичним працівником (ст. 139);
- неналежне виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником (ст. 140);
- порушення прав пацієнта (ст. 141);
- незаконне проведення дослідів над людиною (ст. 142);
- порушення встановленого законом порядку трансплантації органів або тканин людини (ст. 143);
- насильницьке донорство (ст. 144);
- незаконне розголошення лікарської таємниці (ст. 145).

Цивільно-правова відповідальність у сфері медичної діяльності:

- виникає внаслідок порушення у галузі майнових або особистих немайнових благ (життя і здоров'я) громадян у сфері охорони здоров'я;
- полягає переважно в необхідності відшкодування матеріальної та моральної шкоди, завданої ушкодженням здоров'я, спричиненого медичною допомогою неналежної якості. Відшкодування такої шкоди здійснюється відповідно до положень глави 82 ЦКУ;
- умовою відповідальності за заподіяння шкоди є причинний зв'язок між протиправною поведінкою і заподіяною шкодою.
 - **Наприклад:** якщо шкода не є наслідком протиправної поведінки заподіювача шкоди, а сталася з інших причин (через недотримання пацієнтом медичних рекомендацій чи внаслідок індивідуальних особливостей організму пацієнта), у заподіювача шкоди не виникатиме обов'язку відшкодувати шкоду.

Переважна більшість позовів подаються пацієнтами на заклади охорони здоров'я у трудових відносинах з якими перебувають лікарі!

Згідно з частиною першою статті 1172 ЦКУ юридична або фізична особа відшкодовує шкоду, завдану їхнім працівником під час виконання ним своїх трудових (службових) обов'язків.

***Алгоритм дій при порушенні прав
пацієнта***

1. Фіксація важливої доказової інформації. Потрібно записати:

- дату виникнення проблеми;
- номер палати;
- ПІБ, адресу та телефони хворих, які лежать разом з Вами у палаті;
- ПІБ лікаря та іншого медичного персоналу, які проводили операцію, або надавали послуги;
- ПІБ завідуючого відділенням;
- будь-які інші важливі дані, які з часом можуть забутись.

2. Фіксація факту порушення у «Книзі відгуків та пропозицій»

Потрібно зазначити:

- детальну інформацію про випадок;
- винних осіб;

Додаткові дії:

- сфотографуйте сторінку із записом, попередню та першу сторінку книги, зафіксуйте нумерацію сторінок

3. Контроль за веденням медичної документації про надання медичної допомоги. Вимагайте:

- здійснення запису про стан здоров'я в медичну картку, історію хвороби, у медичному журналі, амбулаторній картці;
- отримання копій медичних документів;
- виписку з історії хвороби (повинна бути засвідчена підписами: 1) лікуючого лікаря, 2) завідуючим відділенням, 3) керівником закладу охорони здоров'я;
- якщо проблема стосується оперативного втручання (операції) – зробити Акт обстеження місця ураження на тілі.

Увага!!!

1. вимагайте насамперед отримання трьох документів - медичної картки, виписку з історії хвороби, Акту обстеження з останніми записами;
2. всі ці документи повинні робитися за один день, одразу за вимогою;
3. перечитайте обов'язково документи, якщо почерк не зрозумілий вимагайте автора процитувати написане;
4. трапляються випадки, коли лікарі записують інші діагнози ніж наявні або переписують історію хвороби. Перевіряйте та перечитуйте документи, вимагайте копії.

Що робити, якщо документи не надають?

викликайте поліцію «102» до лікарні посилаючись на ст.139, 141 ККУ (ненадання допомоги хворому медичним працівником, порушення прав пацієнта).

Мотивація – загроза життю та здоров'ю

4. Підготовка і подання:

- скарги до головного лікаря медичного закладу – щодо протиправних дій лікаря;
- претензії до медичного закладу або позову до суду – щодо відшкодування шкоди;
- скарги в прокуратуру – у разі вчинення кримінального правопорушення або перевищення строків розгляду скарги.

**Куди ще можна звертатися зі
скаргами та запитаннями ?**

Міністерство охорони здоров'я України

Адреса і контакти: 01601, м. Київ, вул. Грушевського
7, Тел.+38 044 253 61 94; E-mail: moz@moz.gov.ua

Гаряча лінія: 0-800-801-333

Електронне звернення: <http://moz.gov.ua/zvernennja-dlja-gromadjan>

*Контакт-центр Національної
служби здоров'я України*

*починає свою роботу з
8 жовтня 2018 року,
цілодобово*

1677

**ДЕПАРТАМЕНТ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я
ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ
АДМІНІСТРАЦІЇ**

**Адреса і контакти: 79005, м. Львів, вул. Конопницької, 3;
Телефон : (032) 2764592; Факс: (032) 2756037;
E-mail: locz@mail.lviv.ua; dephealth.lvivoda@gmail.com**

Строки розгляду скарги -

1. Відповідно до статті **20** Закону України «Про звернення громадян» відповідь повинні надати протягом **одного місяця**.
2. Якщо розгляд Вашого питання потребує більше терміну, керівник відповідного органу зобов'язаний Вас повідомити. При цьому загальний термін вирішення питань, порушених у зверненні, **не може перевищувати 45-ти днів**.
3. На обгрунтовану письмову вимогу громадянина термін розгляду може бути скорочено від встановленого цією статтею терміну.

Дякую за Увагу!